

Jaký je podíl parlamentu, vlády a samotné justice na důvěře občana v právo?

Bc. Sylvia Laurincová
Masarykova univerzita v Brně
Filozofická fakulta – Historický ústav
Studijní program:
Historie – magisterské navazující

Prohlašuji, že jsem esej na téma: Jaký je podíl parlamentu, vlády a samotné justice na důvěře občana v právo? zpracovala sama a uvedla jsem všechny použité prameny. Dávám souhlas s prvním zveřejněním své eseje ve sborníku vydaném Masarykovou univerzitou v papírové či elektronické podobě.

Již od té doby, kdy se v myslích pravěkých lidí zažehla jiskra rozumu, vzhlíží lidstvo k autoritám. Během věků se podoba těchto autorit měnila – nejprve to bylo cosi neznámého a všemocného – Bůh ve všech svých podobách, jaké mu jen lidé dali – počínaje bůžky stromů a keřů přes rozvětvený panteon řeckých a římských božstev až po křesťanství, buddhismus a islám. Byl to Bůh – vládce, byl to Bůh – soudce. S postupem doby se autoritou stala církev, stále využívajíc monopolu na komunikaci s Bohem. Po boku církve stanuli vládcové království a impérií, aby během staletí pevně sevřeli ve svých rukou moc. A kdo měl moc, ten měl pravdu. Jen ten mohl soudit, kdo byl také schopen svůj rozsudek prosadit a obhájit. Vládl zákon silnějšího.

Jenže přesýpací hodiny vývoje obrátila neviditelná ruka – ti slabí poddaní se spojili v jednu masu, která byla naráz silnější než ten nejsilnější monarcha a Marseillesa ohlásila nástup éry občanské společnosti, která přistoupila k tvorbě svých zákonů svědomitěji než kdykoliv před tím. A zatímco dříve byly zákony tvořeny v zájmu nejmocnějšího jednotlivce, nyní to měl být zájem většiny, který byl upřednostněn. Ale přesto, že občanská společnost trvá již tak dlouho, ani ona nedokázala vytvořit takové zákony, které by zajistily dokonalou spravedlnost. Otázkou je, zda-li vůbec existuje něco takového, co by se dalo nazvat absolutní spravedlností?

Upřímná víra ve spravedlnost, ve vítězství dobra nad zlem – to je jedno z prvních, s čím se člověk ve svém dětství setkává – právě v pohádkách se zrcadlí ta nehynoucí naděje, že nespravedlnost a příkoří budou potrestány a dobro bude odměněno. Dlouhá staletí lidem nezbývala v zoufalém boji proti těm svévolným a silnějším jiná věc než tato naděje na zásah ochránce – byl to Bůh se svou boží spravedlností, byl to kněz se svým rozhřešením, byl to šlechtný rytíř se svým mečem, byl to osvícenec, který dal všem rovnost a nakonec . . . byl to soudce. Neobjevil se tu náhle, kráčet staletími s kodexy, soudními nálezy a zákony pod paží, až došel do naší doby. Ano, vývoj práva je starý jako lidská civilizace sama.

Ať již člověk žijící před několika tisíci lety, či člověk dnešní, oba mají cosi společného – navzdory technickému a inteligenčnímu pokroku, stále zůstávají především lidmi. Lidmi se svými zájmy, touhami, ambicemi, s dobrosrdečností i

závistí, s láskou i nenávistí, se všemi dobrými i špatnými vlastnostmi. Ne, nejsou jiní než lidé dřívější, v tom se lidská podstata nemění – vždy tu byli a budou lidé rozumní, ochotní se domluvit a lidé lstiví, sobečtí a násilní. Ale něco se přece změnilo! Na rozdíl od minulosti, dnes už ti zranitelní a slabší nejsou tak docela slabí – mají stejně silný „štít a meč“ na svou obranu jako ti, proti kterým se musí bránit. Tím štítem je zákon, tím mečem je verdikt soudce.

Právo se stalo bariérou, která odděluje společnost s řádem od společnosti, v níž vládne „zákon“ džungle. Právo je přehradou, jejíž sílu, pevnost a odolnost určujeme my sami svým respektem a dodržováním zákonů – a tato přehrada je tak silná, jak silný je její nejslabší článek – jak snadno je dosažitelná spravedlivost i pro toho nejzranitelnějšího a nejbezvýznamnějšího jedince, tak spravedlivý je celý právní systém společnosti. Jeho sílu nenahodá ani frontální útok všech zloduchů světa, ale může ho totálně zničit „pouhá“ lidská lhostejnost a ignorance.

Parlament, vláda a justice – to jsou spojené nádoby, které si přelévají spravedlnost v různých skupenstvích. Touha po řádu je jako nerostná surovina, jako surový materiál, který se diskuzí roztaví ve žhavé železo, z něhož se připomínkovým řízením v parlamentu ukuje meč, který pak vložen do rukou nevidomé Justitie, koná své dílo.

Proč právě křehká žena byla vybrána, aby bděla nad právem? Snad jako symbol, že pravda se neprosazuje hrubou silou, ale čistou duší, pevnou vůlí a otevřenou myslí. Bohyně Justitia, se zrakem zahaleným, přece svým pronikavým smyslem chrání klid a mír a každému, kdo stane před ní, vyměří míru jeho viny či nevin. Po jejím boku kráčí Aisa, jenž soudí a Poiné, jenž trestá.

Tak jako kdysi stávala Justitia po boku boha Jupitera, když soudil sváry bohů i pozemšťanů, tak stále nahlíží přes rameno dnešním soudcům. Spravedlnost tak sestoupila z nebes na zem. Už není touhou – je skutečností! Ale také už není jen výsadou bohů – nyní ji máme ve svých rukou my lidé!

Roli vznešeného zastávce spravedlnosti dnes tedy mají soudcové – mnozí na ně ještě stále nepohlížejí jako na obyčejné lidi. Ale ta úcta k nim se z dnešní společnosti pomalu vytrácí, dokonalý obraz ztrácí své barvy – bledne. Ale čím to je? – Je to

jedním z charakteristických příznaků vývoje společnosti, která dnes ztrácí respekt ke všem dřívějším hodnotám? Nebo je to důsledek jednání soudů a soudců? Anebo je chyba v zákonech – jsou opravdu dostatečně jasné a jednoznačné?

Byť se právo tvoří již tisíce let, stále zaostává za čím dál zběsilejším tempem vývoje – nikdy ho však nedostihne, to je nemožné. Stále nové a ještě novější vynálezy, které obohacují lidský život, také zároveň líčí další past – téměř cokoli dnes může být stejně tak užitečné jako nebezpečné. I to dobré může být lstivým člověkem zneužito. Stále znova a znova je třeba vytyčovat nová pravidla a zákony. V dar shůry jako Mojžíš na hoře Sinaj doufat nemůžeme a vytvořit dobré zákony není nikterak snadné - již mnoho moudrých a učených se nad jejich tvorbou zapotilo a ne vždy byla jejich snaha korunována úspěchem.

Vytvořit skutečně dobrý zákon znamená vytvořit takový zákon, který bude pokud možno všeobecně dobře srozumitelný, nebude možné záměrně vyložit jeho účel jiným způsobem než jak byl zamýšlen, bude odpovídat principům demokracie a především bude spravedlivý. Ale už přívlastek „spravedlivý“ je ošidný! – Je proměnlivý v čase i prostoru a závisí na jakési „společenské dohodě“. Co znamená „spravedlivý“? Kdo například ví, jaký trest pro zloděje je „spravedlivý“? – Existují společnosti, v níž jediný možný trest pro takového hříšníka je tělesný trest – třeba výprask holí, jiné společnosti považují za adekvátní potrestání vsazení do vězení, další se spokojí s trestem vykonání veřejně prospěšných prací a jiné zase uloží zloději pokutu. Který z těch trestů je však skutečně „spravedlivý“ a proč? Kdo to ví?

Snad to ví naši zákonodárci v parlamentu. Neboť právě na jejich plecích dnes leží tíha hledání spravedlnosti. To oni musí vytvářet zákony, které onu spravedlnost zajistí. Na tom, jak kvalitní zákony vyprodukují, závisí osudy mnoha lidí – nesmí se stát, aby se vinou špatných zákonů někomu stala křivda! Zákony se dotýkají životů nás všech – provázejí nás od narození až po smrt a právě proto jsou tak důležité a tak velmi na nich záleží.

Parlament a vláda jsou víceméně jedno tělo, jedna duše – většina členů vlády je totiž zároveň poslanci či senátory a tudíž se účastní zákonodárského procesu. V očích občanů existuje jakési pomyslné rovnítko mezi vládou a parlamentem na jedné straně

a vytvořeným zákonem na druhé. Vláda a parlament jsou posuzovány za tak dobré, jak dobré jsou zákony, které uvedly v život a zároveň kvalita těchto zákonů odráží i „kvalitu“ svých autorů. Poslanec či senátor jako tvůrce zákonů by měl být morálním vzorem pro společnost. Není-li tomu tak, trpí tím i pověst zákona, který vytvořil. Občan se pak nedokáže ubránit, aby nezapochoyboval o díle, visí-li otazníky i nad bezúhonností autora.

Za časů první republiky se pan poslanec těšil všeobecné úctě – byl společností považován za velmi moudrého, zodpovědného člověka, který se svou svědomitou prací v parlamentu snaží přispět k blahu vlasti. Jeho kredit byl dle tehdejší mluvy „prostě bezvadný“. Ovšem od té doby poslanecký kredit postupně upadal, až nakonec během posledních 15 – 20 let zaznamenal strmý pád na burze společenské oblíbenosti. A nutno přiznat, že sami politici se o to značnou měrou přičinili.

Chování některých českých politiků v poslední době hanebně pokulhává. O to horší je, že zářným příkladem jim není ani pan premiér Mirek Topolánek – osoba, která by měla být po prezidentovi druhou nejváženější osobou státu. Lidská paměť selhává, má-li si vzpomenout, měla-li kdy Česká republika „takového“ premiéra, který vyplazoval v poslanecké sněmovně jazyk, ukazoval vztyčený prostředníček či kopal novinářům do aut. U vrcholného politika takové chování opravdu zarazí. Ovšem výrazy jako „osvětimská lež“, „noc dlouhých nožů“ z premiérových úst nebo dokonce výrok „Es kommt der Tag!“ z jeho sms zprávy jsou opravdu skandální.¹ Za podobný slovníček byla nedávno odměněna okamžitým vyhazovem ze zaměstnání moderátorka německé televize ProSieben Julianne Ziegler² a anglický spisovatel David Irving byl v roce 2005 za podobnou „osvětimskou lež“ v Rakousku zatčen a odsouzen.³

¹ Topolánek svým slovníkem pobouřil odbojáře. *Novinky.cz* [online]. 27.3.2007 [cit. 2008-04-05]. Dostupný z WWW: <<http://www.novinky.cz/clanek/112179-topolank-svym-slovníkem-pobouril-odbojare.html>>.

² Julianne Ziegler moderovala na německé televizi ProSieben noční soutěžní šou a povzbuzovala jednoho ze soutěžících slovy „Arbeit macht frei.“ MARKOVIČ, Jan. Moderátorka doporučila práci, která osvobozuje. Dostala vyhazov. *iDNES.cz* [online]. 31.1.2008 [cit. 2008-02-05]. Dostupný z WWW: <http://zpravy.idnes.cz/moderatorka-doporucila-praci-ktera-osvobozuje-dostala-vyhazov-pw2-/zahranicni.asp?c=A080131_133123_zahranicni_mr>.

³ ZEMAN, Pavel. David Irving a „osvětimská lež“. *Holocaust.cz* [online]. 4.2.2002 [cit. 2008-05-04]. Dostupný z WWW: <http://www.holocaust.cz/cz2/resources/texts/zeman_irving>; David Irving.

Ovšem ani poslanci za panem premiérem nezaostávají – vzduchem létají facky, peprné výrazy, urážky, kde tu někteří poslanci usednou za volant podnapilí, nebo pronášejí rasistické výroky, nejčastěji na adresu Romů. Často se až díky investigativním novinářům dovídáme, jaká je vlastně pravá tvář našich „vyvolených“.

Je otázkou, jestli právě takováto „elita národa“ má morální právo rozhodovat o osudu státu a jeho občanů? Jsou-li politické skandály na každodenním pořádku, kde má občan brát jistotu, že právě tato elita bude mít při tvorbě zákonů na zřeteli nesobecky blaho občanů a ne své vlastní? Pocit, že politici zneužívají svého postavení ve svůj prospěch a nejsou imunní vůči korupci, má většina společnosti.⁴

Díky častým televizním přenosům z poslanecké sněmovny se občan také může na vlastní oči přesvědčit, jak svědomitě se jeho „vyvolení“ věnují na schůzích tvorbě zákonů – tedy činnosti, která je velmi náročná a zároveň důležitá pro chod státu.⁵ Bohužel s téměř železnou pravidelností odhalují televizní kamery poloprázdnou sněmovnu. Jenže ani přítomní poslanci nedávají svým voličům příliš důvodů ke spokojenosti – nezřídka si krátí poslaneckou schůzi pročitáním denního tisku, vesele se baví v lavicích, telefonují z mobilních telefonů jen pár metrů od řečníka, což je opravdu dokladem bezohlednosti a neustále proudí dveřmi poslanecké sněmovny dovnitř a ven jako příliv a odliv. Tristní pohled na poslance pronášejícího svůj příspěvek u řečnického pultu, jemuž jen pár „opravdových“ poslanců věnuje pozornost, jakoby symbolizoval osamělý maják uprostřed širého moře českého zákonodárství.

Není to jen „jakýsi“ dojem! Počty přítomných během jednotlivých hlasování mluví křišťálově jasně – ve sněmovně se během trvání schůze průměrně pohybuje jen kolem 75 – 80% poslanců. Pokud schůze trvá více dnů, pak účast klesá kamsi k 60%. Ovšem někdy se musí občan při sněmovním představení spokojit s pouhými

Wikipedie: otevřená encyklopedie [online]. 22.3.2008 [cit. 2008-05-04]. Dostupný z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/David_Irving>.

⁴ ŠKODOVÁ, Markéta. Politická kultura (tisková zpráva). *Centrum pro výzkum veřejného mínění – Sociologický ústav AV ČR* [online]. 2.5.2008 [cit. 2008-05-05]. Dostupný z WWW: <http://www.cvvm.cas.cz/upl/zpravy/100781s_ps80502.pdf>.

⁵ Občanům je také k dispozici audiovizuální přenos jednání prostřednictvím internetu dostupný z WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/hp.sqw?k=28>>.

30 - 40% ansámblu.⁶ Samozřejmě, že při klíčových hlasováních je účast poslanců překvapivě vysoká, ale to se spíše než jejich starosti o osud zákona dá přičítat stranické disciplíně, kterou si každá politická strana pečlivě hlídá – poslanci pak hlasují spíše podle stranických pokynů, než podle toho, že by navrhovanému zákonu rozuměli do všech detailů.

Jestliže každý hlas při hlasování rozhoduje, pak by bylo žádoucí, aby každý poslanec přesně rozuměl tomu, o čem hlasuje. Jenže tak tomu bohužel není – nepřítomnost poslanců na schůzích, kde se čtou a projednávají návrhy a připomínky k budoucím zákonům, je zbavuje možnosti rozhodovat zasvěceně a vytvářet tak, co možná nejkvalitnější zákony. Nevypovídá to o tom, s jakou mírou zodpovědnosti přistupují naši poslanci ke své úloze zákonodárců? Ovšem útěchu občanům neposkytnou ani senátoři – pohled na jejich poloprázdné lavice v jednacím sále během schůze je žalostný.⁷

Stát se poslancem či senátorem – to neznamená získat nějaké privilegované postavení – znamená to spousty zodpovědné práce, o to zodpovědnější, že její důsledky se dotýkají životů deseti milionů lidí žijících v České republice. Jenže v poslední době se veřejnosti zdá, jakoby si právě tento fakt zákonodárci neuvědomovali. O tom svědčí i to, že důvěra občanů k vládě i parlamentu a k jejich činnosti klesá.⁸ Upadá i důvěra k novým zákonům, a není divu, když se proti zákonům ohrazuje nejen opozice, což není nic neobvyklého, ale dokonce vznikají spory i mezi členy koalice – tedy mezi lidmi, kteří ten, který zákon prosadili.⁹ Jak

⁶ Tak tomu bylo například 25.4.2008 během 106. hlasování 30. schůze, kdy bylo přítomno pouze 61 poslanců – tedy 30,5% nebo 11.3.2008 během 28. hlasování 28. schůze, kdy bylo přítomno 78 poslanců – 39%. Počty přítomných poslanců během každého hlasování je možné zjistit na internetových stránkách Parlamentu České republiky: Poslanecká sněmovna v sekci Jednání - Hlasování. Dostupný z WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/hlasovani.sqw>>.

⁷ I v tomto případě je občanům k dispozici audiovizuální přenos jednání prostřednictvím internetu dostupný z WWW: <http://www.senat.cz/cinnost/webtv/index.php?ke_dni=26.04.2008&O=3>.

⁸ KUNŠTÁT, Daniel. Důvěra k ústavním institucím a spokojenost s politickou situací v únoru 2008 (tisková zpráva). *Centrum pro výzkum veřejného mínění – Sociologický ústav AV ČR* [online]. 27.2.2008 [cit. 2008-05-04]. Dostupný z WWW:

<<http://www.cvvm.cas.cz/index.php?lang=0&disp=zpravy&r=1&s=1&offset=102>>;

<http://www.cvvm.cas.cz/upl/zpravy/100759s_pi80227.pdf>.

⁹ KUBITA, Jan. Koaliční spory. Topolánek začal být k lidovcům tvrdší. *iHned.cz* [online]. 13.3.2008 [cit. 2008-03-20]. Dostupný z WWW: <http://ihned.cz/c1-23256510-topol%E1nek+%E8unek-000000_d-b3>.

mohou občané přijímat s důvěrou zákony, nad kterými nejsou svorní ani jejich autoři?

K nedůvěře vůči vládě a zákonodárcům přispívá jakýsi pocit veřejnosti, že zákonodárci jsou odtržení od reality, že nevnímají skutečnou situaci a potřeby obyčejného člověka. Běžně je slyšet při rozhovorech občanů v ulicích, v hromadné dopravě a jinde: „poslanci – ti tam nahoře“ a „my – tady dole“ – „ti nahoře si něco vymyslí a my dole to odskáčeme“. Jakoby existovaly dva odlišné světy, mezi nimiž zeje propast nepochopení. A tato nedostatečná komunikace mezi poslanci a občany často vede k tomu, že světlo světa spatřují zákony, které občanům život spíše komplikují a po krátkém trvání se musí upřesňovat, pozměňovat, novelizovat či rušit.¹⁰

Zákonodárci si musí uvědomit, že netvoří zákony pro stejné občany jako jsou oni sami. Že tvoří zákony pro lidi, kteří mají různé úrovně vzdělání a jsou součástí různých sociálních skupin a tyto fakty musí zohledňovat nejen při tvorbě zákonů, ale i při jejich uvádění do praxe. Často vzniká odpor veřejnosti vůči novým zákonům také proto, že jsou jen velmi minimálně představeny veřejnosti, a že účely těchto zákonů nejsou všem skupinám obyvatelstva dostatečně vysvětleny. Vláda musí brát na zřetel skutečnost, že obyvatelstvo netvoří jen vysokoškolsky vzdělaní lidé, ale i lidé se středním či jen se základním vzděláním. Nepřehlédnutelnou a stále narůstající skupinou jsou také senioři, pro které je často obtížné sledovat a porozumět všem změnám a novodobým termínům, které se v zákonech vyskytují.

¹⁰ Připomeňme například Zákon o elektronickém podpisu z roku 2000, který se během následujících čtyř let musel třikrát novelizovat. Podobně Zákon o veřejných zakázkách z roku 2004 byl novelizován osmkrát! Rekord drží Zákon o daních z příjmů z roku 1992, který byl během patnácti let novelizován 92x! MATEJKA, Ján. Další (v pořadí již třetí!) novela zákona o elektronickém podpisu. *Lupa.cz* [online]. 2.7.2004 [cit. 2008-03-03]. Dostupný z WWW: <http://www.lupa.cz/clanky/dalsi-v-poradi-jiz-treti-novela-zakona-o-elektronickem-podpisu/>; DVOŘÁK, David. Aktuální legislativní vývoj v oblasti veřejných zakázek. *BusinessInfo.cz* [online]. 20.8.2007 [cit. 2008-03-03]. Dostupný z WWW: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/spravni-pravo/vyvoj-legislativy-oblast-verejne-zakazky/1000458/45423/>; SKLENÁŘ, Petr. Poněkud rozpačité Kalouskovy nové daně. *Penize.cz* [online]. 10.4.2008 [cit. 2008-04-05]. Dostupný z WWW: <http://www.penize.cz/42407-ponekud-rozpacite-kalouskovy-nove-dane>.

Jakkoliv dlouho se již naši zákonodárci zabývají tvorbou zákonů – jeden stále opomíjejí! Přitom právě nyní by byl tento zákon velmi zapotřebí – zákon o obecném referendu.

Samostatnou kapitolou, hýbající v současnosti míněním celé české veřejnosti, je záležitost výstavby amerického radaru na území České republiky. Přestože je přes 70% občanů proti tomuto radaru na našem území, vláda ani parlament mínění veřejnosti nejenže nerespektuje, ale nebere ani na vědomí.¹¹ A toto přezíraní názoru většiny veřejnosti v občanech vzbuzuje velmi nepříjemný pocit nespravedlnosti a bezmocnosti. A slovo „bezmocnost“ v tomto případě není nikterak přehnaný výraz – občané nemají žádný prostředek, jak zasáhnout do procesu rozhodování o radaru. Vláda je v tomto případě stejně „absolutistická“ jako kterýkoliv monarcha raného novověku – ani ten totiž při svém rozhodování nemusel brát na své poddané jakýkoliv ohled, nikdo nemohl zasáhnout do jeho činnosti a ve svém konání byl nezastavitelný.

Jediným možným prostředkem, jak alespoň nějakým způsobem promluvit do jednání vlády, by bylo obecné referendum.¹² Jenže bohužel i zde jsou občané vystaveni libovůli politiků, neboť prozatím neexistuje prováděcí zákon a tak vládu nic nenutí vyhlásit referendum. Občané doslova cítí nechut' a nevoli současné vlády k referendu.

Je neomluvitelné, že během téměř 19 let demokracie nemáme k dispozici jeden z jejích hlavních nástrojů. Je to velký dluh českých zákonodárců všem občanům, kteří tak nadále zůstávají němými loutkami v rukou vedoucích činitelů státu. Referendum je bezpečnostní pojistkou demokracie – občané o ni nesmí být připraveni. Zdá se totiž, že politická moc je příliš opojná, a tak je zpětná vazba pro politiky víc než žádoucí.

¹¹ ČERVENKA, Jan. Občané o americké radarové základně v ČR (tisková zpráva). *Centrum pro výzkum veřejného mínění – Sociologický ústav AV ČR* [online]. 6.3.2008 [cit. 2008-04-04]. Dostupný z WWW: <<http://www.cvvm.cas.cz/index.php?lang=0&disp=zpravy&r=1&shw=100761>>.

¹² Na rozdíl od obecného referenda, jehož prováděcí zákon již několikrát neprošel v komoře Senátu, existuje i místní referendum. Referendum. *Wikipedie: Otevřená encyklopedie* [online]. 17.2.2008 [cit. 2008-03-03]. Dostupný z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Referendum>>.

Čeští politici a zejména někteří členové vlády se cítí až příliš sebejistě a neodvolatelně ve svých funkcích, ztráta důvěry občanů v jejich činnost je moc netrápí, protože zbavit funkce je nemůže. Zřejmě proto s důvěrou veřejnosti zacházejí nešetrně, napínají ji k prasknutí jako strunu, balancují s ní na hraně jako cirkusový akrobat a dělají na ni posměšky jako klaun. Něco takového v roce 2005 rozhodně udělal exministr spravedlnosti Pavel Němec – tehdy jeho počínání v tomto státě věřil málokdo. A tak to i zůstalo.

Jen zcela nedávno se totiž do Čech donesla neradostná zpráva, která putovala z Kataru déle než tažní ptáci. Některé překvapila, většina se však příliš nedivila. To, že se katarský princ Hámid bin Abdal Sání¹³ vyhnul trestnímu stíhání za sex s nezletilými a mladistvými dívkami nejen v České republice, ale s konečnou platností i v Kataru, bylo pro českou Justitii políčkem přímo do tváře.

Váhy bohyně Spravedlnosti se povážlivě naklonily na jednu stranu, už když do průběhu trestního řízení v roce 2005 zasáhl ministr spravedlnosti Pavel Němec. Zřejmě tento jeho čin nebyl zcela v souladu se zákonem, dovolili-li si ho kritizovat někteří soudci i tehdejší nejvyšší státní zástupkyně Marie Benešová. Otevřeně zaznělo, že na soud je vyvíjen politický nátlak.¹⁴ A veřejnost měla naprosto stejný dojem – dojem, že za zásahem ministra Němce, za jeho neutuchající snahou předat prince do Kataru, se něco skrývá. Většinou totiž, usiluje-li nějaká země o vydání svého občana, který čelí soudnímu procesu v jiné zemi, obíhají jeho právníci příslušné úřady a ministerstva, podstupují kolotoč právních žádostí, vyřizování a formalit a sám vydávací proces není krátkou záležitostí. Jenže ministr Němec nebudil

¹³ Katarský princ Hámid bin Abdal Sání byl v září roku 2004 obviněn ze zneužívání šestnácti nezletilých a mladistvých dívek a byl vzat do vazby. V dubnu roku 2005 do soudního procesu s princem zasáhl tehdejší ministr spravedlnosti Pavel Němec a prosazoval princovo vydání do Kataru. Přes nařízení ministra spravedlnosti soud v květnu roku 2005 vynesl nad princem rozsudek, i když nepravomocný. V srpnu téhož roku, kdy byl proces ve stádiu odvolacím, byl katarský princ vydán zpět do Kataru s podmínkou, že trestní stíhání bude pokračovat před katarským soudem. Postup ministra Němce označil za nezákonný Obvodní i Městský soud, teprve Nejvyšší soud mu dal za pravdu. Přesto katarský soud 27.ledna 2008 trestní řízení proti princovi zastavil a tak se princ vyhne trestu za čin, z kterého byl obviněn. LEINERT, Ondřej. V Česku odsouzený katarský princ pykat nebude. *iHNed.cz* [online]. 10.4.2008 [cit. 2008-04-15]. Dostupný z WWW: <<http://domaci.ihned.cz/c1-23930560-v-cesku-odsouzeny-katarsky-princ-pykat-nebude>>.

¹⁴ SVOBODOVÁ, Ivana. Sexuální kauza katarského prince je u konce. *ČT 24* [online]. 10.4.2008 [cit. 2008-04-20] Dostupný z WWW: <<http://www.ct24.cz/svet/11576-sexualni-kauza-katarskeho-prince-je-u-konce/>>.

dojem, že je ten, který je o něco žádán, ale jako ten, kdo sám aktivně o vydání usiluje.

Jak řekl Pavel Němec v dubnu 2008, postup Kataru nemáme právo kritizovat. Ale postup českého ministra spravedlnosti ano! Je neodpustitelné, že pan ministr zasáhl do trestního procesu uprostřed jeho konání. I když nejednal v rozporu se zákonem, rozhodně jednal v rozporu s profesní etikou. A jestliže je dalším argumentem exministra Němce fakt, že katarský princ si stejně již část trestu odpykal ve vazbě a dokonce, že v ní byl od 6. dubna 2005 do 22. srpna téhož roku držen nezákonně,¹⁵ pak se naskytá otázka – jak to, že byl princ ve vazbě nezákonně? A jestli v ní nezákonně opravdu byl, jak je potom možné, že český ministr spravedlnosti dopustil, aby jakýkoliv člověk v České republice byl držen nezákonně ve vazbě víc než čtyři měsíce? To pak pan exministr usvědčuje sám sebe z velmi slabě zvládnuté funkce, kterou zastával.

I sám fakt, že zpráva o ukončení trestního řízení putovala z Kataru do České republiky od konce ledna až do počátku dubna, se zdá být více než záhadný, ne-li přímo podezřelý. U občanů to budí dojem, že na příslušných místech (a může jít o místa na ministerstvech spravedlnosti či zahraničních věcí) stále fungují kliky, které ovlivňují průběh kauzy a filtrují informace do pro ně žádoucí podoby. Takové podezření u běžných občanů musí nutně vyvolávat i ta skutečnost, že na ministerstvu spravedlnosti stále působí bývalý první náměstek exministra spravedlnosti Pavla Němce, Vladimír Král – nyní první náměstek současného ministra spravedlnosti Jiřího Pospíšila. Právě pana Krále označila bývalá nejvyšší státní zástupkyně Marie Benešová za osobu, která se v kauze katarského prince od počátku také silně angažovala a vyvíjela na ni nátlak. Pikantní je, že pan Král vydal písemné prohlášení, v němž tvrdí, že se v této kauze nijak neangažoval.¹⁶ Přesto, že nikdo zatím neví jaká

¹⁵ Katar prince za sex s nezletilými Čechkami soudit nebude. *Novinky.cz* [online]. 10.4.2008 [cit. 2008-04-25]. Dostupný z WWW: <<http://www.novinky.cz/clanek/137345-katar-prince-za-sex-s-nezletilymi-ceskami-soudit-nebude.html>>.

¹⁶ Otázky Václava Moravce. ČT 24.cz [online]. 20.4.2008 [cit. 2008-04-21]. Dostupný z WWW: <<http://www.ct24.cz/vysilani/2008/04/20/1126672097-208411030500420-12:00-otazky-vaclava-moravce/>>.

je skutečnost, jisté je, že někdo z nich se těžce proviňuje proti morálce, když jednoduše lže.

Problémem je, že v České republice všeobecně je minimální cítění pro věci týkající se profesní etiky a morálky. Existuje zde zažitá praxe, že pokud není spácháno něco protizákonného, pak je vše v pořádku a nedá se s tím nic dělat. Ale s tím nemůže být demokratická společnost spokojená. Jen proto, že prohřešky proti profesní etice a morálce nejsou postižitelné zákonem ještě neznamená, že jsou přípustné a měly by se tolerovat! V zahraničí často vídáme, že i z vysokých funkcí odchází lidé kvůli daleko menším etickým prohřeškům, než jakých jsme svědky my, občané České republiky, u našich politiků, soudců i úředníků. Fakt, že u nás tyto prohřešky nevedou k žádným postihům, a že se z nich nevyvozuje žádná morální zodpovědnost, dává signál veřejnosti, jak velmi těmto institucím záleží na tom, aby byla zachována jejich důvěryhodnost u občanů.

Princip fair-play by se měl dodržovat všude, nejen ve sportu! Faulů na hřišti politiky se odehrává tolik, že nemálo poslanců, ministrů a státních úředníků by odešlo ze hry s červenou kartou.

V nedávné kauze lidoveckého předsedy Jiřího Čunka, obviněného z přijetí úplatku, se celý národ opět „přesvědčil“, jak se pohlíží na „chybičky“ mocných. Když státní zástupce Arif Salichov v listopadu 2007 zastavil, tentokrát již podruhé a naposledy, trestní stíhání Jiřího Čunka a nejvyšší státní zastupitelství tento počín posvětilo, nebyl snad žádný občan na pochybách, že kdyby byl pan Čunek běžný občan a nikoliv vrcholný politik, vše by dopadlo zcela jinak. Totiž, že by stíhání rozhodně nebylo tak rychle zastaveno a dokonce s takovou úporností hned dvakrát, ale že by naopak k soudnímu procesu došlo. Pro pana Čunka, který neochvějně trvá na své nevinně, by to byl počín záslužný, neboť by tak měl možnost náležitě očistit své jméno. To, že k procesu nedošlo a naopak bylo stíhání zastaveno, ho navždy uvrhlo do prokletí pochyb ohledně jeho osoby. Pro mnohé občany tak navždy přestal být důvěryhodným politikem.

Zarážející je, že během vyšetřování Čunkovy kauzy došlo k celé řadě pochybení týkajících se úniku informací, procesního postupu, kdy bylo vyšetřování

zastavováno a obnovováno a dalších chyb, a to nejen ze strany policie, ale taktéž ze strany dozorčích orgánů a státních zástupců – tedy od činitelů, od kterých se ve společnosti očekává ta nejvyšší míra spolehlivosti a maximální znalost zákonných postupů. V občanské mysli však začal vrtat červíček podezření, zda šlo opravdu o pochybení nebo o úmysl? Překvapivá rychlost, s jakou bylo rozhodnuto o zastavení stíhání a jeho následné nedostatečné zdůvodnění pak vyvolaly u české veřejnosti velkou polemiku. Zvláště v případě vrcholného politika mělo totiž být zdůvodnění zastavení stíhání mnohem preciznější a srozumitelnější široké veřejnosti.¹⁷

Dalším příkladem, kdy se k prohřeškům politiků nepřistupuje standardně, je případ senátorky Liany Janáčkové – okatější příklad dvojího metru neexistuje. Janáčková v roce 2006 pronesla na adresu Romů rasistickou průpovídku a podobný rasistický výrok zazněl i od jejího kolegy Jiřího Jizerského. Paní Janáčková se za něj před soudem zodpovídat nebude, pan Jizerský ano. Jak je možné, že za totožný čin existuje dvojitý „ohodnocení“?¹⁸ Vysvětlení je prosté – poslanecká imunita. Co je však skutečně šokující, je fakt, že rasistické výroky pronáší členka senátního Výboru pro vzdělání, vědu, kulturu, lidská práva a petice – tedy osoba, která by se měla aktivně podílet na podpoře lidských práv a nikoliv na jejich likvidaci!

Fenomén poslanecké imunity v poslední době vzbuzuje u veřejnosti značnou nelibost. A do jisté míry oprávněně. Většina občanů cítí jako nespravedlnost, že se politici nemusí zodpovídat z prohřešků, za které běžným lidem hrozí tvrdý postih. Urážlivé a rasistické výroky, fyzická napadení, podnapilost za volantem – takové věci nemají s politikou nic společného. Mají co dělat s lidskou slušností. Jestliže se politik, osoba veřejně známá a dávaná za vzor, neumí chovat, pak nemá v politice co dělat. Další častou situací, kdy je poslanecká imunita zneužívána, je opilý poslanec za volantem. Ten, byť s poslaneckou imunitou, není pro ostatní účastníky silničního provozu méně nebezpečný než jiný opilec za volantem. A tak je to i v mnoha jiných

¹⁷ ČT 24, ČTK. V Čunkově kauze došlo k úniku informací, inspekce ale případ odloží. *ČT 24.cz* [online]. 16.4.2008 [cit. 2008-04-26]. Dostupný z WWW: <<http://www.ct24.cz/domaci/12175-v-cunkove-kauze-doslo-k-uniku-informaci-inspekce-ale-pripad-odlozi/>>.

¹⁸ Kolegu Janáčkové žalují za rasismus. *Lidovky.cz* [online]. 22.4.2008 [cit. 2008-05-05]. Dostupný z WWW: <http://www.lidovky.cz/kolegu-janackove-zaluji-za-rasismus-d7n-/ln_domov.asp?c=A080422_134912_ln_domov_bat>.

věcech. Poslanecká imunita by měla dostát svému přívlastku „poslanecká“ a měla by se vztahovat pouze na činnost plně související s výkonem politické funkce v parlamentu či vládě: to jest na politické proslovy, názory, jednání a hlasování. Ve všem ostatním by měli být politici posuzováni stejně jako ostatní občané.

Problematika rasismu, xenofobie a dalších negativních jevů se bohužel v dnešní době objevuje čím dál častěji. Lidstvo jakoby se nedokázalo poučit z historie – už jednou tu byly tolerovány výroky na adresu různých národů a ras a nedopadlo to dobře. A jakoby se dějiny opakovaly v jakémisi cyklu – už je to tu zase! Znovu je slyšet rasistické a nacistické fráze! Znovu neonacisté pochodují ulicemi a těch pár úředníků, kteří se tomuto snaží zabránit a nepovolit jejich pochody, je ještě ke všemu stíháno.¹⁹ Vládne jakýsi nepoměr – hajlující neonacisté na stadionech a koncertech jsou tolerováni a svědomití úředníci soudně stíháni. Zřejmě se již zapomnělo na hrůzy, které nacisté v 20. století ve světě rozpoutali! A veřejnost se jen diví, proč se toto všechno děje a dostává jedinou odpověď: „Dnes je demokracie – nelze někomu upřít svobodu slova.“ Jenže demokracie ani svoboda projevu není nekonečná – končí tam, kde se slova a činy dotýkají důstojnosti člověka! Co se to děje se soudy, když povolují neonacistům pochodovat ulicemi Plzně, Litvínova a dalších měst?²⁰ Jestliže se toto děje s posvěcením soudu, znamená to de facto legalizaci činnosti neonacistů a občané se jen bezmocně mohou ptát čím to skončí? A co víc, občané, kteří prožili 2. světovou válku a holocaust na vlastní kůži, se cítí tímto zděšeni, neboť už podobný stav zažili. Soudy tvrdí, že nemohou postupovat jinak, což ale značí, že zákony postihující projevy extremismu, rasismu a dalších jsou buď špatné nebo nedostatečné a je třeba je změnit, aby již neonacisté a jim podobní nemohli kličkovat mezi paragrafy.

Kromě onoho „kličkování“ však trápí občany také nepředvídatelnost soudních rozhodnutí. Milovníci starých časů by jaksi naivně podotkli, že je přece jasné, že

¹⁹ WIRNITZER, Jan. Neonacisté se na druhý pokus sejdou k pochodu Plzni 1.března. *iDNES.cz* [online]. 4.2.2008 [cit. 2008-02-23]. Dostupný z WWW: <http://zpravy.idnes.cz/neonaciste-se-na-druhy-pokus-sejdou-k-pochodu-plzni-1-brezna-p4v-/domaci.asp?c=A080204_183745_domaci_mad>.

²⁰ JANOUŠEK, Artur. Neonacisté mohou pochodovat Litvínovem, rozhodl soud. *iDNES.cz* [online]. 17.4.2008 [cit. 2008-05-03]. Dostupný z WWW: <http://zpravy.idnes.cz/neonaciste-mohou-pochodovat-litvinovem-rozhodl-soud-pdu-/krimi.asp?c=A080417_163949_krimi_dp>.

soudní při vyhraje ten, kdo je v právu a kdo nic nespáchal. Jenže! Soudní rozhodnutí v prospěch člověka „v právu“, stejně jako odsouzení viníka, není zas tak jisté. Nejen, že dokazování viny či nevinu je velmi složité a když se to nepodaří – je to prostě smůla! Ale lidé si začínají myslet, že nezáleží ani tak na vině či nevině člověka, jako spíše na šikovnosti obhájce. Dva lidé, kteří spáchali typologicky stejný trestný čin (např. krádež stejné věci) za podobných okolností, mohou dostat naprosto různé tresty – záleží na soudci, záleží na právníkovi, záleží na pěkném počasí. Typickým příkladem tohoto přístupu je případ sbormistra Bohumila Kulínského obviněného ze sexuálního zneužívání mladistvých – byť uznán vinným, odešel v podstatě pouze s pětiletou podmínkou. Děsivý je ale široký rozptyl mezi navrhovaným trestem 8,5 roku vězení a skutečným rozsudkem.²¹ Pro laika je tak velký rozdíl jednoduše nevysvětlitelný. Soudce se zřejmě inspiroval pohádkou o chytré horáky a vynesl rozsudek-nerozsudek, kterým vinného potrestal-nepotrestal. Je otázkou, zda-li takovéto šalamounské „potrestání“ je také dostatečnou satisfakcí pro jeho oběti? A jaké poselství vysílá do společnosti a k potencionálním budoucím pachatelům – že se nemusí bát nějakého obzvlášť tvrdého postihu? Je to moudrý verdikt v době, kdy se takovýchto případů vyskytuje stále více a více?

Ano, soudní rozhodnutí jsou někdy kontroverzní a veřejnost nad nimi často rozpoutá zuřivou debatu. Ale jsou rozhodnutí, která jednoduše a doslova berou dech.

Snad nic tak neotřáslu občanskou vírou v českou justici jako rozhodnutí pražského soudce Miloslava Sládka, který rozhodl umístit dítě rozvádějících se rodičů do psychiatrické léčebny.²² Nad tím nezůstal stát rozum jen laické veřejnosti, ale i odborníci z řad lékařů se nevěřicně pozastavovali nad tímto rozhodnutím. A vyvstala zde otázka, zda soudy dostatečně hájí při rozvodech rodičů také práva dětí? Zatím to spíše vypadá, že děti jsou jen němé oběti rozvodových válek. Zdá se, že jejich jediným „právem“ je podřídit se verdiktu soudu. Není s nimi nakládáno jako

²¹ Rozsudek nad Bohumilem Kulínským je sice nepravomocný, ale přesto stojí za zmínku. ČTK. Kulínský dostal podmíněný trest. *ČeskéNoviny.cz* [online]. 23.4.2008 [cit. 2008-04-29]. Dostupný z WWW: <http://www.ceskenoviny.cz/domov/index_view.php?id=308968>.

²² FRYDECKÁ, Lucie. Soudce drží zdravou dívku na psychiatrii. *iDNES.cz* [online]. 29.6.2007 [cit. 2008-02-04]. Dostupný z WWW: <http://zpravy.idnes.cz/soudce-drzi-zdravou-divku-na-psychiatrii-flz/domaci.asp?c=A070629_083506_domaci_hos>.

s malými osobnostmi, ale doslova jako s majetkem – jak jinak lze vysvětlit pojem „exekuce dětí“?²³ Nelze jen tak nařídít dětské duši, aby se rozloučila se svým dětským pokojíčkem, se svou postýlkou, se známými osobami a kamarády a odvézt ji do prostředí, v kterém se necítí příjemně, bezpečně, byť je vše zařízeno přepychově. „Domov“ je něco tak nesmírně důležitého a komplexního, zahrnujícího sentimentální vztah k lidem, věcem, prostředí a atmosféře – něco, co nelze tak snadno nahradit či znovu vytvořit. Odejmut dítěti ve jménu soudního rozsudku domov, ve kterém se cítí bezpečně, je stejně ohavné jako obyčejný únos. Únos z domova, z bezpečí, z duševní pohody.

Bohužel, ani návrhy na změnu pravidel exekucí dětí nedávají příliš naděje do budoucna. Představa, že by se předání dítěte mělo odehrávat na neutrálním území za přítomnosti týmu složeného z exekutora, dětského psychologa a dalších specialistů a bez přítomnosti rodičů, je snad ještě děsivější. Nemožnost se rozloučit s rodičem, pocity zrady, strachu z cizích lidí, nedůvěra k tomu, co mu tvrdí – to vše může napáchat v křehké duši dítěte tak nepředstavitelnou škodu, která se dříve či později projeví psychickými potížemi.

Jak se v poslední době stále častěji ukazuje, naše společnost a naše justice dětem mnohé dluží – jejich práva nejsou dostatečně právně ošetřena. Naše zákony sice „hájí“ materiální zájmy dítěte, ale již se neptají na jeho zájmy citové a duševní. Bylo by velmi užitečné pro tvůrce a navrhovatele zákonů, aby se zkusili vžít do toho, jak dítě vnímá svět kolem sebe, jak vnímá to, že má žít jinde a s jinou osobou než bylo doposud zvyklé. Je třeba se děti ptát. Mnozí namítnou, že děti, zejména ty malé, nejsou ještě dost rozumné na to, aby mohly posoudit, co je pro ně dobré. Ale právě proto, že děti vše posuzují spíš než rozumem srdíčkem, o to jsou zranitelnější. Nebud' me k dětské duši krutí!

Ale zpět k dítěti uzavřenému na psychiatrii – je skutečně duševně nemocné, když se nechce stýkat se svým rodičem? Nebo je duševně nemocný systém? Uzavření dítěte na psychiatrii z tohoto důvodu se zdá být trestem vězení za zločin

²³ KUBÁLKOVÁ, Pavla. Pravidla pro exekuci dětí se možná změní. *iDNES.cz* [online]. 1.3.2007 [cit. 2008-03-02]. Dostupný z WWW: <http://zpravy.idnes.cz/pravidla-pro-exekuci-deti-se-mozna-zmeni-fd7-/domaci.asp?c=A070228_223507_domaci_mia>.

nelásky k svému rodiči. Současný ministr spravedlnosti Jiří Pospíšil navrhuje tzv. navykací režim – tedy, že se dítě začne stýkat s rodičem, s nímž nebylo dlouhodobě v kontaktu, aby se obnovila sociální a citová vazba. Samozřejmě, že toto opatření může fungovat a být velmi užitečné, ale nelze tuto metodu uplatnit na všechny případy. Pokud dítě opakovaně odmítá přes všechnu snahu a vysvětlování setkávat se s rodičem a upadá do duševní nepohody, pak by bylo spíše kruté tuto metodu aplikovat a vynucovat si styk dítěte s rodičem zákonem. Je nutné posuzovat každý případ individuálně! Zákony, obzvláště v případě dětí, nelze slepě až alibisticky aplikovat na každý případ – soudci se musí přestat chovat jako chladní roboti a vynášet nařízení jaksí „mechanicky“! Měli by být více „lidští“, více se zajímat o názory, pocity a touhy dítěte a rozhodovat tak, aby nedocházelo k jeho další traumatizaci. Naučme se chovat k dětem jako k osobnostem.

Opravdu absurdně však působí slova „exekuce“ a „dětí“ také ve zcela jiném smyslu – a to v tom, že malé dítě se může stát dlužníkem stejně jako dospělý člověk a tudíž na něm exekutor může vymáhat dlužnou částku či mu zabavit jeho majetek. Stává se to například, když rodič nezaplatí poplatky za lékařskou péči či za svoz odpadu. Vzhledem k tomu, že dlužníkem se může stát i batole, lze se jen dohadovat co mu exekutor zabaví – plínky a dudlík?²⁴

Je společnost, která zabavuje malým dětem hračky skutečně civilizovaná? Opravdu se tak chce nazývat? Lze takto ze zákona ublížit nevinnému dítěti? Neboť dítě, ať už batole či nastávající teenager beze všech pochybností nevinní jsou. Děti nemohou za své nezodpovědné rodiče, které za ně nezaplatí různé poplatky a sami je uhradit rozhodně nemohou. Exekuce majetku dětí je vědomým ubližováním bezbranným osobám. A co bude následovat příště? – Povolení dětské práce, aby si děti na tyto dluhy mohly vydělat?

Exekuční zákon rozhodně není dokonalý, ale bohužel nepatří svou kvalitou zpracování ani mezi průměrné. Veřejnost až příliš často slychá o přehmatech exekutorů, kteří často při zabavování majetku zabaví i majetek třetích osob, které

²⁴ FLÁŠAR, René. Ve spárech exekutorů končí i malé děti! *Azpravy.cz* [online]. 1.2.2008 [cit. 2008-02-02]. Dostupný z WWW: <<http://azpravy.atlas.cz/domov/ostatni/149789-ve-sparech-exekutoru-konci-i-male-deti.aspx>>.

dlužníky nejsou nebo dokonce ani nejsou v žádném vztahu se skutečným dlužníkem. Věčným evergreenem je absence snahy exekutorů zjistit, komu vlastně patří majetek, který se chystají zabavit! Skuteční a nevinní vlastníci zabavených věcí se pak zdoluhavě a obtížně domáhají na soudech navrácení. Navíc ono nezasloužené označení za „dlužníka“ často ohrožuje i jejich dobré jméno a pověst.²⁵ Proto by bylo nanejvýš záslužné upřesnit znění exekučního zákona, aby již nedocházelo k pochybením a zejména nemorálnímu vymáhání pohledávek na dětech. Je rozhodně potřebné jasně vymezit práva a povinnosti exekutora, upřesnit exekuční postup a jeho způsoby naplnění.

Kruh se uzavírá! Právo, které vzešlo z parlamentu a vlády, a bylo odevzdáno justici, aby sloužilo jako nástroj při hledání spravedlnosti, se nakonec vrací zpátky na místo „činu“. Ale nyní už ne jako poslušné dítě, které se vrací za rodiči, ale jako samostatný, rozhodný dospělý – nebo vlastně dospělá – neboť je to ústava, která letos oslaví své osmnáctiny.²⁶ To ona nyní soudí své rodiče.

V dnešní době jsme svědky, kdy se politické strany, patřící ať už ke koalici či opozici, obracejí čím dál častěji na Ústavní soud. Spory mezi nimi jsou čím dál vypjatější, vyvolávají emoce i v samotné společnosti, a tak jsou verdikty Ústavního soudu o to důležitější. Redaktoři České televize v pořadu „168 hodin“ vysílaném 6. dubna 2008 upozornili na skutečnost, že uvnitř sboru ústavních soudců dochází k polarizaci na jakousi levici a pravici. To, že se politické názory mohou promítnout do rozhodnutí ústavních soudců, připustil i ministr spravedlnosti Jiří Pospíšil.

Jak však může občan věřit rozhodnutí Ústavního soudu, vidí-li, že plných 40% soudců bylo dříve členy právě těch politických stran, které se nyní obrací na Ústavní soud se spory ohledně zrušení či potvrzení platnosti různých nařízení, zákonů a

²⁵ Právě takový byl případ Jiřího Ptáčka, který se stal obětí neoprávněné exekuce. SUCHARDOVÁ, Michaela. Úřad pro ochranu osobních údajů vede správní řízení s prezidentem Exekutorské komory. *Iuridicum remedium* [online]. 31.10. 2007 [cit. 2008-05-01]. Dostupný z WWW: <<http://www.iure.org/618914>>.

²⁶ Míňena je samozřejmě ústava novodobé České republiky, která byla přijata 16. prosince 1992.

podobných záležitostí?²⁷ Ještě větší pochybnosti vzbuzuje fakt, že někteří soudci ukončili své mnohaleté členství v politických stranách jen velmi krátce před jmenováním ústavním soudcem! To vzbuzuje podezření naprosté účelnosti, teatrálního gesta určeného pouze veřejnosti, zvláště pokud dotyčný soudce dlouhodobě politicky aktivně působil jako poslanec nebo senátor, nebo dokonce dosáhl i na nejvyšší posty, jakým je post ministra.²⁸ A má-li právě takový soudce rozhodovat při dvou politických stran, nutně zde nastává konflikt zájmů. Takový soudce může být naprosto oprávněně nařčen ze zaujatosti a jakékoliv rozhodnutí, na němž se bude podílet, je sporné a vyvolává pochybnosti a nedůvěru ze strany veřejnosti.

Samozřejmě, že nelze tvrdit, že každý ústavní soudce, který kdy byl politicky angažovaný, bude také vždy předpojatý. Jenže byť by bylo jeho vnitřní rozhodnutí být nestranným sebesilnější, nezávisle na tom, bude vždy existovat podezření a pochybnost o jeho rozhodnutích. Ubírá to na vážnosti nejen Ústavnímu soudu, ale zejména je to nebezpečné pro důvěryhodnost jeho rozhodnutí. Proto by mělo existovat pravidlo, že soudci Ústavního soudu by měli být důsledně apolitičtí, a to až na tolik, že by neměli být členy žádných politických stran – a to nejen během výkonu své funkce, ale ani před ní. U soudců nižších instancí by toto pravidlo nemuselo být tak striktní s tím, že by ale politicky angažovaný soudce nesměl soudit spory týkající se politických stran, či jejich členů a taktéž by si byl vědom faktu, že se nikdy nestane soudcem ústavním.

Názor, že by se měl počet ústavních soudců zúžit na pět až sedm, rozhodně není správným řešením. Spíše než s počtem ústavních soudců, by se mělo pracovat s jejich kvalitou – tedy, že by měl být ústavním soudcem člověk nejen vysoce

²⁷ 40% soudců tj. 6 soudců bylo dříve členy politických stran: Ivana Janů (KDU), Dagmar Lastovecká (ODS), Eliška Wagnerová (ODA), Pavel Holländer (KSC), Pavel Rychetský (ČSSD), Miloslav Výborný (KDU-ČSL).

²⁸ Miloslav Výborný byl od roku 1990 poslancem České národní rady. V letech 1992, 1996, 1998 a 2002 byl poslancem Poslanecké sněmovny České republiky. Zároveň byl od 4. července 1996 do 2. ledna 1998 ministrem obrany. Své členství v straně KDU-ČSL ukončil v roce 2003. Ústavním soudcem se stal 30.června 2003. Miloslav Výborný. *Wikipedie: otevřená encyklopedie* [online]. [cit. 2008-01-03]. Dostupný z WWW:

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Miloslav_V%C3%BDborn%C3%BD>.

erudovaný ve svém oboru, ale zejména, což je v dnešní době obzvláště důležité, že by měl být zcela nezávislý na politických a jiných tlacích.

Důstojnost Ústavního soudu snižují také sami politici, když zpochybňují jeho postupy, metody a soudní výnosy. Zcela nedávno taková kritika zazněla od několika poslanců a členů vlády – všichni tito kritici byli samozřejmě stranou, které soud nedal za pravdu. Výroky o protiústavnosti usnesení Ústavního soudu, jeho parodii či o tom, že ústavní soud nebyl v intelektuálně nejlepší kondici²⁹ jsou od vrcholných politiků krajně nevhodné a nejenže ukazují celé občanské veřejnosti svou nevyzrálou, když se nedokáží smířit s pro ně nepříznivým verdiktem, ale zároveň, a to je mnohem horší, snižují důvěryhodnost Ústavního soudu a práva v České republice vůbec! Jak potom mají občané věřit soudním institucím, jestliže je takto degradují sami politici?

Hrozné je, že dokonce i samotný ministr spravedlnosti Jiří Pospíšil postup Ústavního soudu kritizoval – nelíbilo se mu předvolání premiéra a ministra zdravotnictví před ústavní soud.³⁰ Ale co je nepatřičného na tom, aby před Ústavním soudem vypovídali i takto vysoce postavení činitelé státu? Nezůstávají snad přes svou politickou kariéru především občany státu? Všichni právní experti se shodli na tom, že je naprosto v pořádku, aby u ústavního soudu vypovídali i vrcholní politici, jakými jsou premiér a ministr.

„Příklady táhnou“ říká staré známé heslo – a navzdory času stále platí. Členové parlamentu a vlády jsou díky médiím každodenními hosty v našich příbytcích. Proto také právě oni mají ve svých rukou velkou část důvěry občanů v právo. Budou-li oni bezdůvodně zpochybňovat výroky justičních orgánů, nebudou jim brzy důvěřovat ani občané. Budou-li naopak soudní rozhodnutí s plnou vážností respektovat, důvěra občanů k justici vzroste. Zároveň mají šanci významně přispět k růstu občanské

²⁹ Měli jsme přitvrdit, říkají ústavní soudci. *Lidovky.cz* [online]. 28.4.2008 [cit. 2008-05-05]. Dostupný z WWW: <http://www.lidovky.cz/meli-jsme-pritvrdit-rikaji-ustavni-soudci-fji-ln_domov.asp?c=A080428_124817_ln_domov_bat>; UHL, Petr. Díky ministru Nečasovi. *Pravo.cz* [online]. 30.4.2008 [cit. 2008-05-02]. Dostupný z WWW: <<http://pravo.newtonit.cz/default.asp?cache=910610>>.

³⁰ Pospíšil kritizoval způsob, jakým Ústavní soud projednává reformu. *Novinky.cz* [online]. 20.4.2008 [cit. 2008-04-23]. Dostupný z WWW: <<http://www.novinky.cz/clanek/138063-pospissil-kritizoval-zpusob-jakym-ustavni-soud-projednava-reformu.html>>.

důvěry i tvorbou kvalitních zákonů a v neposlední řadě vlastním postojem v případě spáchání nějakého přestupku či trestného činu, když se nebudou skrývat za svou poslaneckou imunitu a zodpovědně se postaví k věci čelem.

Tu druhou část důvěry občanů v právo třímá ve svých rukou sama justice. Je třeba říci, že s ní nezachází zdaleka tak macešsky jako politici, ale spíše uvážlivě. Vydala se na cestu reformy a můžeme jen doufat, že si vybrala správný cíl. Jestli odolá všem úskalím a neuhne ani o milimetr stranou na cestě za svým cílem – to ukáže až budoucnost. Zatím se však zdá, že zvolila správně – snaha o zrychlení práce soudců, které mají podpořit jejich minitymy, zavedení projektu internetového soudnictví eJustice, které má občanům usnadnit přístup k soudům a soudním spisům a v neposlední řadě příprava nového trestního řádu, jsou opravdu dobrým náznakem. Úspěch reformy však nezávisí jenom na zaváděných opatřeních a zákonech, ale i na samotných soudech, soudcích a dalších aktérech náležejících k justičnímu systému. Justice je v podstatě jen chladný, kamenný kolos soudních budov a síní – do života jej uvádí až lidská vůle. Vůle přijmout novinky, které reforma přináší, snaha se jimi řídit a zároveň respekt – bez těchto tří elementů je vytyčená meta nejistá.

Závisí jen na parlamentu, vládě a justici, zda budeme my občané mít jistotu, že dosáhneme svého práva, nebo se staneme smutně proslulými dony Quijoty, jenž bojují svůj přízračný boj s větrnými mlýny spravedlnosti.

Důvěra je jako vzácná rostlina, musí se neustále zalévat, jinak uvadne. Každý spravedlivý soudní rozsudek a každý dobrý zákon bude jednou kapkou vláhy pro tuto choulostivou rostlinu. Doufejme, že neuvadne – uvadla by naše společnost, uvadli bychom my občané, my lidé.